

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย มีการดำเนินโครงการลักษณะเชิงพัฒนาทางวิชาการ เพื่อทราบถึงสภาพทั่วไป สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาวิถีชีวิตในการพึ่งพาตนเองระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน การเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และด้านสังคม ของเกษตรกรในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป ทั้งนี้ระเบียบวิธีวิจัยมีกระบวนการและวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพผสมผสานกัน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร การวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการศึกษากับประชากร 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 เกษตรกรในหมู่บ้านเป้าหมาย โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน ตามโครงการความร่วมมือ สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนฯ ราชสุดาสยามบรมราชกุมารี กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครองและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใน 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 1 ปี 2557 จำนวน 22 หมู่บ้าน และ ระยะที่ 2 ปี 2558 จำนวน 20 หมู่บ้านรวมจำนวน 42 หมู่บ้าน ๆ ละ 30 คน รวมเกษตรกรทั้งหมด 1,260 คน

1.1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในหมู่บ้าน เป้าหมายโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนตามโครงการความร่วมมือ สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนฯ ราชสุดาสยามบรมราชกุมารี กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครองและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใน 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระยะที่ 1 ปี 2557 และ ระยะที่ 2 ปี 2558 จำนวน 42 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 42 คน

1.1.3 เกษตรกรต้นแบบ บุคคลต้นแบบในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านเป้าหมายโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน ตามโครงการความร่วมมือ สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนฯ ราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครองและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใน 20 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระยะที่ 1 ปี 2557 และ ระยะที่ 2 ปี 2558 รวมทั้งหมด 10 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 เกษตรกร ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยสุ่มเกษตรกรมาจำนวนร้อยละ 50 ของแต่ละหมู่บ้าน ได้จำนวนเกษตรกรหมู่บ้านละ 15 คน รวมจำนวนตัวอย่าง 630 คน

1.2.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำการสุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยการสุ่มแบบเจาะจงเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในหมู่บ้านเป้าหมาย โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนที่เป็นหมู่บ้านตัวอย่าง หมู่บ้านละ 1 คนได้จำนวน 42 คน

1.2.3 เกษตรกรต้นแบบ เลือกโดยเจาะจงบุคคลต้นแบบในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านเป้าหมายโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน ตามโครงการความร่วมมือ สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนฯ ราชสุดาสยามบรมราชกุมารี กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครองและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใน 20 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากสมาชิกโครงการในระยะที่ 1 ปี 2557 จำนวน 5 คน และ ระยะที่ 2 ปี 2558 จำนวน 5 คน รวมเป็น 10 คน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

- 1) เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน
- 2) เป็นผู้ที่มีสมาชิกในชุมชน สมาชิกกลุ่มยอมรับและคัดเลือกให้เป็นบุคคลต้นแบบของชุมชนนั้นๆ
- 3) เป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้เด่นในด้านต่างๆที่สามารถให้ผู้อื่นมาเรียนรู้ศึกษาและดูงานได้

2. พื้นที่ศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้ศึกษากับเกษตรกรในหมู่บ้านเป้าหมาย ของโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนตามโครงการความร่วมมือ สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนฯ ราชสุดาสยามบรมราชกุมารี กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครองและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใน 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2557 และ 2558 และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย ของโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกิจกรรมที่โครงการกำหนด โดยทำการสัมภาษณ์ และจัดเวทีสัมมนา โดยใช้เครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ประเภท ดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์เกษตรกร ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 การเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 4 การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และด้านสังคมของเกษตรกรในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

3.2 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตร “การดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง” ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และด้านสังคมของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง

โดยคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ได้กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นพึงพอใจ/มีประโยชน์/เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นพึงพอใจ/มีประโยชน์/เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นพึงพอใจ/มีประโยชน์/เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นพึงพอใจ/มีประโยชน์/เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นพึงพอใจ/มีประโยชน์/เห็นด้วยน้อยที่สุด

3.3 ประเด็นการถอดบทเรียนคนต้นแบบ ประกอบด้วย ผลงานที่ทำ สาเหตุที่ได้รับคัดเลือกเป็นคนต้นแบบ กิจกรรมในครัวเรือน กิจกรรมในชุมชน/สังคม การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง และข้อคิดในการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย วิถีชีวิตในการพึ่งพาตนเองระดับบุคคล กลุ่มและชุมชนของเกษตรกร และปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1 ออกแบบเครื่องมือเก็บข้อมูลและทดสอบเครื่องมือ

4.2 จัดทำเครื่องมือเก็บข้อมูลเพื่อใช้จริง

4.3 ดำเนินการวิจัย เก็บข้อมูลการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง

4.4 จัดเวทีสนทนากลุ่มกับผู้แทนเกษตรกรและ ออกเยี่ยมและสังเกตการดำรงชีวิตและการดำเนินงานของชุมชน

4.5 สังเคราะห์/วิเคราะห์ข้อมูล

4.6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอ

4.7 จัดทำรายงานการวิจัย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับการดำเนินงานต่าง ๆ ดังนี้

5.1 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ คณะผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่ตามวัน เวลาที่กำหนด

5.2 ลงพื้นที่เก็บรวบรวมภาคสนาม คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในชุมชนระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยแบ่งออกเป็น 11 ทีม ใน 42 พื้นที่ แบ่งเป็นชุมชนระยะที่ 1 จำนวน 22 พื้นที่ ชุมชนระยะที่ 2 จำนวน 20 พื้นที่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์พื้นที่ละ 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

จำนวน 15 ชุด และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในหมู่บ้าน จำนวน 1 ชุด

5.3 การจัดเวทีสนทนากลุ่มกับผู้แทนเกษตรกร 1 ครั้ง จากเกษตรกร 42 หมู่บ้าน ละ 1 คน รวมจำนวน 42 คน และจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจาก 42 หมู่บ้าน ละ 1 คน รวมจำนวน 42 คน ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5.4 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแหล่งข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเป็นรายกรณีและกำหนดรหัสข้อมูลสำหรับการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการประมวลผลข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

6.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยมีการแปลความหมายระดับความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลจากคำถามปลายเปิด ในแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตการวิจัย